

בעניין: עתירה עפ"י חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998

העותרת: גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע (ע"ר)

ע"י ב"כ עוה"ד מיכל לופט ו/או אסנת כהן-ליפשיץ ו/או מורן גור ו/או מוריה פרידמן שריר מ"גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רחוב הרכבת 42
תל אביב, 6777008
טלפון: 03-6244120; פקס: 03-6244130

- נגד -

המשיבים: 1. מתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש)

2. משרד הביטחון

כולם ע"י פרקליטות מחוז תל אביב (אזרחי)
בית קרדון, דרך מנחם בגין 154, מיקוד 6492107, תל אביב

עתירה לפי חוק חופש המידע

מוגשת בזאת עתירה לפי סעיף 17 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: חוק חופש המידע, החוק). בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבים למסור לעותרת את המידע שנתבקש בנוגע להחלטה לצמצם את אספקת החשמל לרצועת עזה, בחודש יוני 2017. זאת, נוכח סירובן: **המשיב מס' 1 הפנה בתשובתו למשיב מס' 2 ואילו משיב מס' 2 הפנה בתשובתו למשיב מס' 1.**

כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרת, לרבות שכ"ט עו"ד.

הצדדים

1. **העותרת** (להלן: **עמותת גישה**) הינה עמותה ישראלית, שמטרתה להגן על זכויות אדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה, ביניהן הזכות לחופש התנועה. בין היתר, העמותה פועלת באמצעים משפטיים וציבוריים לחשיפה בפומבי של מדיניות המשיבים כלפי תושבי רצועת עזה, בסוגיות הקשורות לתנועת אנשים, תשתיות ומעבר סחורות.

2. **המשיב 1** (להלן: **מתפ"ש**) הוא גוף ממשלתי, הכפוף למשרד הביטחון, אשר אחראי על יישום מדיניות ממשלת ישראל בגדה המערבית וברצועת עזה, והוא הגוף שעומד בקשר, באמצעות משרדי התיאום והקישור, עם גורמים ברשות הפלסטינית ועם האוכלוסיה הפלסטינית עצמה.

3. **המשיב 2** הוא משרד ממשלתי, האחראי על הוצאה לפועל של מדיניות הממשלה בסוגיות ביטחוניות וכלפי השטחים שבשליטת ישראל, והממונה על פעילות המתפ"ש.

רקע עובדתי

4. ביום 11.6.2017 פורסם בכלי התקשורת כי וועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני) קיבלה החלטה לצמצם בכ-40% את אספקת החשמל לרצועת עזה.
5. ביום 19.6.2017 נודע לעותרת כי החל יישום ההחלטה, על ידי קיצוץ יחסי של אספקת החשמל מכל אחד מעשרת הקווים המובילים חשמל מישראל לרצועת עזה.
6. ביום 21.6.2017 פנתה העותרת **למשיב מס' 2** בבקשת חופש מידע, לשם קבלת נתונים ומידע על הרקע לקבלת ההחלטה, אופן יישומה וההסדרים שנסקלו למניעת גרימת נזק הומניטארי לאוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה. בבקשה צוין כי משום שמדובר בהחלטה שהינה בעלת השלכות מרחיקות לכת על החיים ברצועת עזה, ומשום שהמידע המבוקש דרוש לקיום דיון ציבורי מושכל ורציני בעניין, משיב מס' 2 מתבקש לטפל בבקשה במהירות הראויה, ולהעביר לידי העותרת כמה שיותר מהר וככל הניתן בתוך פחות מ-30 ימים, את המידע הנדרש בבקשה. עוד נמסר כי ככל שבשלב ראשון יש ברשות המשיב רק חלק מהמידע, או מידע שניתן להעביר בתנאים, הוא מתבקש למוסרו באופן הזה.
- העתק בקשת חופש המידע שנשלחה למשיב מס' 2 ביום 21.6.2017 מצ"ב ומסומן ע/1.*
7. בקשות דומות נשלחו באותו היום למשרד ראש הממשלה ולחברת החשמל, בהתאם לחלקן בקבלת ההחלטה ויישומה.
8. משלא התקבל מענה ממשיב מס' 2 בחלוף 21 יום משליחת הבקשה, ונוכח בקשת העותרת כי המענה יינתן כמה שיותר מהר, ביום 9.7.2017 נשלחה תזכורת למשיב מס' 2.
- העתק התזכורת שנשלחה למשיב מס' 2 ביום 9.7.2017 מצ"ב ומסומן ע/2.*
9. ביום 23.7.2017 התקבלה בהודעת מייל ההחלטה הבאה מפי הממונה על חופש המידע אצל משיב מס' 2, גב' דינה פוליאק:
- "בהתאם לבירורנו המידע המבוקש על ידך בסעיפים 10-16 נמצא באחריות תיאום הפעולות בשטחים ולקבלת המידע עליך לפנות לגוף זה ישירות.**
- טרם סיימנו את הטיפול במידע המבוקש על ידך והמתייחס למשרד הביטחון. על כן אני מאריכה את המועד למתן החלטתנו ב-30 יום נוספים, בהתאם לסמכותי הקבועה בחוק."**
- העתק החלטת משיב מס' 2 שנשלחה במייל ביום 23.7.2017 מצ"ב ומסומן ע/3.*
10. מאז חלף חודש וחצי ולא נתקבל כל מענה ממשיב מס' 2, באשר למידע לגביו הואיל להשיב.
11. נוכח החלטה זו של משיב מס' 2, ביום 24.7.2017 פנתה עמותת גישה בבקשת חופש מידע למשיב מס' 1. בפתח הבקשה נכתב כי משיב מס' 2 הפנה את הח"מ לקבלת מענה מהם. בהתאם, **הבקשה כללה את אותן השאלות בדיוק שנכתבו בסעיפים 10-16 בבקשה למשיב מס' 2.** נוכח חשיבות הנושא התבקש מענה מהיר ממשיב מס' 2, וככל הניתן בתוך פחות מ-30 יום.
- העתק בקשת חופש המידע שנשלחה למשיב מס' 1 ביום 24.7.2017 מצ"ב ומסומן ע/4.*

12. ביום 27.7.2017 התקבלה תשובת חברת החשמל לבקשה שנשלחה אליה. בתשובה נמסר בין היתר כי חברת החשמל פעלה להגבלת אספקת החשמל לעזה בהתאם למכתבו של מתאם פעולות הממשלה בשטחים, האלוף יואב (פולי) מרדכי, מיום 15.5.2017. המכתב לא צורף למענה.

13. לנוכח מידע זה, ביום 31.7.2017 שלחה עמותת גישה בקשה משלימה למשיב מס' 1 בה ביקשה לקבל, בין היתר, עותק מכל המסמכים שנוצרו ביחידות השונות של מתפ"ש הנוגעים לסוגיית צמצום אפסקת החשמל וכן עותק מכל המסמכים שהוצגו לנציגי המתפ"ש השונים בטרם התקבלה ההחלטה או ההמלצה על צמצום החשמל. באופן ספציפי התבקש משיב מס' 1 למסור עותק ממכתב המתאם מיום 15.5.2017 שהוזכר בתשובת חברת החשמל. נוכח חשיבותו של המכתב, נתבקש המשיב למסור עותק ממנו במהירות ועוד לפני שיחלפו 30 הימים למענה.

העתק הבקשה המשלימה למשיב מס' 1 מיום 31.7.2017 מצ"ב ומסומן ע/5.

14. משחלף חודש ולא התקבל שום מענה ממשיב מס' 1, אף לא הודעת ארכה, ביום 4.9.2017 שלחה הח"מ תזכורת והתראה לפני הגשת עתירה.

העתק התזכורת למשיב מס' 1 מיום 4.9.2017 מצ"ב ומסומן ע/6.

15. למחרת, ביום 5.9.2017, התקבלה החלטת משיב מס' 1 בזו הלשון:

"2. נציין כי בעבר נשלח מענה לפנייתך, אך בשל תקלה טכנית הוא לא הגיע ליעדו.

3. הבקשה רובה ככולה עוסקת בחומרים שלא מצויים בידי מתפ"ש ועל כן אני מציעים [כך במקור] כי תפנו בבקשה זו במישרין לממונה על חוק חופש המידע, הגב' דינה פוליאק.

4. תוכלו לפנות בדרכי ההתקשרות הבאות:

..

5. במידה ויהיו שאלות קונקרטיות המצויות בידי המתפ"ש, אבקש לשוב ולפנות למשרדנו".

העתק החלטת משיב מס' 1 מיום 5.9.2017 מצ"ב ומסומן ע/7.

16. עיינו הרואות- משיב מס' 2 הפנה את העותרת לקבל תשובות לסעיפים 10 - 16 ממשיב מס' 1 אך זה הפנה את העותרת בחזרה למשיב מס' 2. זאת, גם ביחס למסמכים שאין ספק שנוצרו על ידי משיב מס' 1, כמו מכתב מתאם פעולות הממשלה בשטחים מיום 15.5.2017.

17. בנוסף לכך, משיב מס' 2 טרם מסר מידע ביחס לשאר הסעיפים שנכתבו בבקשה, וזאת למרות שחלף המועד למענה לפי החוק.

18. לאור החלטות המשיבים לעיל, לא נותר לעותרת אלא לפנות לבית המשפט הנכבד בעתירה זו.

הטיעון המשפטי

19. המשיבים פעלו בניגוד לחוק. ראשית, משיב מס' 2 טרם השיב לחלק ניכר מהבקשה שנשלחה אליו, וזאת תוך חריגה מהמועדים הקבועים בסעיף 7 לחוק. שנית, המשיבים, שניהם ביחד וכל אחד לחוד, הפרו את החובה הבסיסית, הקבועה בחוק, למסור מידע שנוצר או שמצוי בידיהם. על פי ההלכה הפסוקה, רשות מחויבת למסור מידע שנמצא ברשותה, גם אם הוא מצוי ואף אם נוצר בידי רשות אחרת, וזאת על מנת שלא להכביד יתר על המידה על מבקש המידע. ודאי שכאשר מדובר במידע שנוצר על ידה, היא מחויבת להעבירו.

העדר המענה מטעם משיב מס' 2- הפרת החובה להשיב במועד לבקשת חופש מידע

20. משיב מס' 2 היה אמור להשיב על בקשת חופש המידע של העותרת עד, ולא יאוחר מיום, 21.8.2017. זאת, לאחר מיצוי תקופת הארכה עליה הודיע ב-23.7.2017 (ר' **נספח ע/3**). מועד זה חלף אך תשובה לא התקבלה. לפיכך, משיב מס' 2 הפר את האמור בסעיף 7(ב) לחוק:

"7(ב) הרשות הציבורית תודיע למבקש המידע ללא שיהוי, ולא יאוחר מ-30 ימים מקבלת הבקשה, על החלטתה בבקשתו; ראש הרשות הציבורית, או מי שהוא הסמיך לכך, רשאי להאריך את התקופה האמורה, במקרה הצורך, ב-30 ימים נוספים, ובלבד שהודיע על כך למבקש בכתב, ונימק את הצורך בהארכת התקופה."

21. המדובר בחובה ברורה וחלוטה להשיב לבקשות חופש מידע במסגרת זמנים קבועה, שאינה נתונה לשיקול דעתה של הרשות המנהלית. לא רק זאת, אלא שהחובה לתת מענה במהירות ראויה נובעת גם מחובות ההגינות, הנאמנות והסבירות של הרשות המינהלית שהינה "מן המושכלות הראשונים של מינהל תקין" (יצחק זמיר, **הסמכות המינהלית - כרך ב'** 717 (1996)). על כך כותב ד"ר הלל סומר:

"בקשה לקבלת מידע צריכה להיענות במהירות, ביעילות, בזול וברוב מוחלט של המקרים (שאינם נכנסים לגדרם של הסייגים למסירת מידע על פי החוק), ללא כל עיכוב מיותר המחייב התנצחות עם הרשות ופנייה לערכאות. כל הערמה של קשיים על מימוש הזכות לקבלת מידע פוגעת במטרה הדמוקרטית של הזכות."

(הלל סומר, "חוק חופש המידע: הדין והמציאות", **המשפט ח'**, 435, 438, תשס"ג)

22. במקרה דנן, העדר המענה פוגע במיוחד בזכות הציבור לדעת ובערכי השקיפות והפומביות שבבסיס חוק חופש המידע. המידע שהתבקש נוגע להחלטה לצמצם את אספקת החשמל לרצועת עזה- סוגיה חשובה, דחופה והומניטארית מאין כמוה. לא רק שהמשיב התמהמה ולא השיב לבקשה בזמן קצר, כפי שנתבקש עקב ייחודיות הנושא והבקשה, אלא שהוא אף נמנע עד עתה מלהשיב.

23. התעלמות הרשויות מבקשות חופש מידע סופה לייאש את מבקשי המידע ולאיין את חוק חופש המידע, על תכליותיו החשובות. ההתעלמות מייצרת עיכובים מיותרים ועלויות כספיות, כגון הגשת עתירות לבית המשפט, שניתן היה לחסוך אילו הייתה הרשות מקיימת את חובותיה על-פי חוק.

טרטור העותרת בין המשיבים - הפרת החובה למסור מידע שמצוי בידי הרשות

24. כאמור ברקע העובדתי, משיב מס' 2 הפנה את העותרת לקבלת מענה לסעיפים 10 - 16 לבקשתה ממשיב מס' 1. זאת מן הטעם שהמידע האמור "נמצא באחריות תיאום הפעולות בשטחים" (ר' **נספח ע/3**). כלומר, לא נטען כי המידע האמור אינו מצוי בידי משיב מס' 2 או כי הוא לא נוצר על ידו, אלא רק כי הוא בתחום אחריותו של המתפ"ש - **הכפוף ממילא למשיב מס' 2**.

25. משיב מס' 1, המתפ"ש, למרות שהיה מודע לכך שהעותרת הופנתה אליו ממשיב מס' 2, סירב למסור את המידע, בטענה ש"הבקשה רובה ככולה עוסקת בחומרים שלא מצויים בידי מתפ"ש" (סעיף 3 **בנספח ע/7**). באופן מפליא הממונה החתום על התשובה הוסיף כי "במידה ויהיו שאלות קונקרטיות המצויות בידי המתפ"ש", ניתן לשוב ולפנות אליהם, תוך שהוא מתעלם מכך שכל השאלות שהועברו למשיב היו שאלות קונקרטיות למידע המצוי להערכת העותרת ברשות המתפ"ש ובתחום טיפולו.

26. לנוכח האמור, מתעוררת שאלה מטרידה והיא אצל מי מצוי המידע הנוגע להחלטה לצמצם את אספקת החשמל לעזה אם הוא לא נמצא אצל המשיב 1 ולא אצל המשיב 2. בנוסף, משיב מס' 1 לא פירט איזה סעיפים בדיוק מתוך הבקשה (והבקשה המשלימה) "עוסקים בחומרים שלא מצויים בידי המתפ"ש", ולא נימק מדוע הוא מסרב למסור מסמכים שאין ספק שנוצרו ואשר מצויים בידי המתפ"ש, כמו מכתב המתאם מיום 15.5.2017.

27. בכך הפרו שתי הרשויות את החוק.

28. סעיף 1 לחוק קובע כי "לכל אזרח ישראלי או תושב, הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית, בהתאם להוראות חוק זה". "מידע" מוגדר בסעיף 2 לחוק כך:

"כל מידע המצוי ברשות ציבורית, והוא כתוב, מוקלט, מוסרט, מצולם או ממוחשב"

(הדגשה שלי, מ.ל).

29. בהתאם לדברי ההסבר להצעת חוק חופש המידע "המידע שעליו חל החוק המוצע הוא כל מידע המצוי בידי הרשות הציבורית, בכל צורת אחסנה שהיא, כגון מידע ממוחשב. הגדרה זו מתייחסת למידע קיים בלבד כלומר למידע הנמצא בידי הרשות הציבורית בעת קבלת הבקשה למידע" (דברי ההסבר להצעת חוק חופש המידע, התשנ"ז-1997, ה"ח 397, 398). ר' גם הפניות למידע "המצוי" בידי הרשות, בסעיפים 7(ה) ו-8(3) לחוק.

30. לעניין זה ניתן להפנות גם לדף "שאלות ותשובות" באתר היחידה הממשלתית לחופש המידע, שם מופיעה השאלה "מהו סוג המידע שניתן לקבל?", ובתשובה כתבה היחידה:

"כל מידע שנמצא בידיים של הרשות ויש לו עותק "פיזי" – כתוב, מודפס, מצולם

וכדומה. ההחלטה אם למסור את המידע תעשה לפי הכללים שקבועים בחוק"

www.justice.gov.il/Units/YechidatChofeshHameyda/Consent/Pages/Faq.aspx

31. מכאן, שעל פי החוק המבחן היחיד לשאלה "מהו המידע" שאותו על רשות ציבורית למסור, הוא מבחן הימצאות המידע אצל אותה רשות. אין לרשויות פטור גורף ממסירת מידע רק מן

הטעם שהוא לא נוצר על ידם. מספיק שהמידע **מצוי בידן** והן מחויבות למסור אותו לכל דורש. **הימצאות המידע בידי הרשות היא העובדה המהותית, וזו שמחוללת את החובה למסור מידע.**

32. בית המשפט העליון נדרש לסוגיה זו בעניין **היתרי האזנות הסתר**. באותו עניין התבקש משרד ראש הממשלה למסור נתונים על היקף ההיתרים שנתן לביצוע האזנות סתר, למרות שההיתרים עצמם התבקשו והונפקו סופית על ידי השב"כ. בית המשפט קבע כי הגם שמשרד ראש הממשלה **יצר** את המידע המבוקש, משום שהמידע **מצוי** ומוחזק כעת על ידי השב"כ, השב"כ היא הרשות הרלוונטית לשאלת מסירת המידע (עע"מ 4349/14 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד ראש הממשלה פס' 15-12** (פורסם בנבו, 3.11.2015)). בכך, בית המשפט אישר כי המבחן הרלוונטי למסירת המידע הוא מבחן "הימצאות המידע בידי הרשות" ולא מבחן "יצירת המידע".

33. אמנם, **סעיף 58(5) לחוק** מאפשר לרשות לדחות בקשה אם המידע המבוקש נוצר בידי רשות ציבורית אחרת (וגם אם הוא מצוי ברשותה), אך זוהי כמובן רשות שבשיקול דעת ולא חובה ("הרשות רשאית"). מעבר לכך, וזה העיקר, הסעיף דורש מהרשות לוודא שהפניית המבקש לרשות השנייה אין בה כדי להכביד הכבדה בלתי סבירה על קבלת המידע. **מכאן שאף לפי סעיף זה ישנה אפשרות לקבל את המידע מהרשות שנשאלה ראשונה, ובלבד שהמידע מצוי בידה.** וזו לשון הסעיף:

"8. רשות ציבורית רשאית לדחות בקשה לקבלת מידע באחד מאלה:

...

(5) המידע נוצר בידי רשות ציבורית אחרת, ואין בהפניית המבקש לאותה רשות כדי להכביד הכבדה בלתי סבירה על קבלתו של המידע על ידו; ואולם, בדחותה בקשה לפי פסקה זו, תפנה הרשות הציבורית את המבקש לרשות הציבורית אשר בידה נוצר המידע."

34. הפסיקה עמדה על כך שיש לתת לסעיף זה **פרשנות מצמצמת ולטובת המבקש**, וזאת נוכח תכליות החוק- להקל כמה שיותר על האזרח לקבל מידע ולא להכביד עליו הכבדה מיותרת. בעניין **עציון** קבע בית המשפט ביחס לסעיף 58(5) לחוק כי "נוכח טיבה של הזכות, ולאור מטרתו המפורשת של החוק, יש לנקוט בפרשנות נדיבה לגבי זכות האזרח לקבל מידע באופן יעיל ומיידי מן הרשות, ובעת ובעונה אחת – פרשנות מצמצמת של הסייגים, ככל שלשון החוק ותכליתו "סובלים" זאת ובלבד שלא ייפגעו חיסויים ברורים ומפורשים שבחוק" (ה"פ 282/00 **עציון נ' סגן המנהל הכללי למשרד לביטחון פנים**, פס' 41, פ"מ תש"ס (1) 1 (2000)).

35. בעניין **עציון** ביקש העותר לקבל מידע מהמשטרה, וזו הפנתה אותו למשרד ראש הממשלה בטענה כי הבקשה מתייחסת לדברים שנאמרו על ידי ראש הממשלה. לאחר בחינת העובדות קבע בית המשפט כי המידע המבוקש כלל לא נוצר על ידי משרד ראש הממשלה, אלא על ידי המשטרה ולכן ממילא לא היה מקום להפנות את העותר למשרד ראש הממשלה (שם, סעיף 37 - 39). עם זאת, בית המשפט הוסיף ביחס לסעיף 58(5) לחוק, כי:

"גם כאשר מידע אכן נוצר מלכתחילה בידי רשות מסוימת, רשות שנייה, שאליה מופנית הבקשה לקבלת אותו מידע, אינה יוצאת ידי חובתה כאשר היא מפנה את

העותר לרשות שיצרה את המידע, אלא אם קיימים שיקולים חיצוניים נוספים לכך שהמידע יתקבל דווקא מהרשות יוצרת המידע" (שם, פס' 36).

36. בעניין **התנועה לחופש המידע ואח' נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח'**, התבקשה המועצה האזורית משגב למסור לעותרות החלטות של ועדת הקבלה האזורית, הפועלת במסגרתה. המועצה סירבה בציינה כי ההחלטות לא נמצאו ברשותה ולא נוצרו על ידה, והפנתה את העותרות לוועדת הקבלה, לפי סעיף 58(5) לחוק. בית המשפט קבע כי הוכח שההחלטות כן נמצאות ברשות המועצה, ועל כן עליה למסור אותן לעותרות גם אם הן נוצרו על ידי הועדה:

"מאחר שההחלטות מצויות ברשותה של המועצה האזורית ונוצרו על ידי ועדת הקבלה האזורית הפועלת (גם) במסגרתה, מחויבת היא במסירתן. לכל הפחות יש בנסיבות המתוארות לומר כי הפניית העותרות על ידי המועצה האזורית לרשות ציבורית אחרת לשם קבלת החלטות ועדת הקבלה האזורית יש בה "כדי להכביד הכבדה בלתי סבירה על קבלתו של המידע", ולכך אין להסכים כאמור בסעיף 58(5) לחוק חופש המידע" (עת"מ (י-ם) 8510/08 **התנועה לחופש המידע נ' מינהל מקרקעי ישראל**, פס' 15 (פורסם בנבו, 13.4.2011). הדגשה שלי, מ.ל).

37. בעניין **תעשיות אקולוגיה**, סירב המשרד להגנת הסביבה למסור לעותרת נספחים שצורפו לדו"ח שכתב וועדה מטעמו. המשרד טען כי הנספחים נוצרו על ידי רשויות אחרות ולכן יש לפנות אליהן, לפי סעיף 58(5) לחוק. בית המשפט דחה טענה זו וקבע:

"הרשות הציבורית איננה רשאית להפנות את מבקש המידע לרשות אחרת רק משום שהמידע נוצר על ידי רשות אחרת. בדרך כלל על הרשות הציבורית לגלות את המידע שבידיה גם אם הוא נוצר על ידי רשות אחרת. רק אם קיימים שיקולים המצדיקים את הפניית המבקש לרשות שיצרה את המידע, כגון כאשר ידוע לרשות הציבורית כי הרשות שיצרה את המידע מתנגדת לגילוי, רשאית הרשות הציבורית להפנות את מבקש המידע אל הרשות שיצרה אותו ובלבד שאין בכך משום הכבדה בלתי סבירה עליו."

בית המשפט הוסיף כי:

"העובדה שהמידע נוצר על ידי רשות אחרת, אין די בו כשלעצמו, כדי להצדיק את הפניית מבקש המידע לרשות האחרת שכן עצם הסירוב לגלות את המידע תוך הפנייה לרשות נוספת אחרת, הוא כשלעצמו מהווה הכבדה בלתי סבירה על מבקש המידע." (עת"מ (י-ם) 1317/09 **א.ש תעשיות אקולוגיה ישראל (2000)** בע"מ נ' המשרד להגנת הסביבה פס' 20 (פורסם בנבו, 14.12.2009). הדגשה שלי, מ.ל).

38. באותו עניין בית המשפט הוסיף כי "המשיב לא ציין בהחלטתו ובכתב התשובה לעתירה טעם כלשהו בגינו מוצדק להפנות את העותרים לרשויות שיצרו את הנספחים, פרט לציון העובדה שעל פי סעיף 58(5) ניתן להפנות מבקש מידע אל הרשות שיצרה את המידע. המשיב גם לא טען כי רשויות אלה מתנגדות לגילוי המידע. בנסיבות אלה ובהעדר נימוק כאמור, על המשיב למסור לעותרים את הנספחים לדו"ח" (שם, פס' 22. עמדה זו בוטאה גם בעת"מ (ת"א) 2648-09 **מנגל יפית נ' הממונה על חופש המידע במוסד לביטוח לאומי**, עמ' 9 (פורסם בנבו, 13.9.2010).

39. בדומה, בעניין **יורם ביטון**, ביקש העותר מהחברה הכלכלית קריית שמונה מידע הנוגע לכספים שמש רכוש העביר לה לצורך שיקום נזקי מלחמת לבנון השנייה. המשיבה סירבה בטענה כי הדו"חות של שמאי מס רכוש נוצרו על ידי רשות אחרת, ולכן יש לפנות אליה. בית המשפט דחה את הטענה וקבע:

"הרשות הציבורית איננה יוצאת ידי חובתה בהפנתה את מבקש המידע לרשות שיצרה את המידע, מקום בו אין טעמים מיוחדים המצדיקים זאת. **ככלל ובהיעדר סייג המוכר בחוק, הרשות הציבורית חייבת למסור מידע המצוי ברשותה גם אם לא נוצר על ידה.** לעיתים, באופן חריג, תצא הרשות ידי חובתה בהפנייתו של מבקש המידע לרשות שיצרה אותו. אך זאת, כאמור, **בנסיבות מיוחדות**, ובתנאי שאין בכך משום הכבדה על מבקש המידע" (עת"מ (נצ' 36017-05-10 **יורם ביטון נ' החברה הכלכלית קרית שמונה בע"מ**, פס" 9 (פורסם בנבו, 27.7.2010). הדגשה שלי, מ.ל.).

בית המשפט הוסיף כי:

"חוק חופש המידע בא לקדם ערכים של פתיחות וחשיפה לציבור כאמצעי לפיקוח ובקרה על הרשות הציבורית. העותר הגיש בקשתו למשיבה ביום 24.12.2010 וזכה לתשובה רק בחלוף ארבעה חודשים, ביום 27.4.2010. **המשיבה הפנתה את העותר בתשובתה לרשויות המס מבלי שטרחה כלל לברר האם החומר המבוקש על ידו מצוי ברשותה כולו או חלקו.** התנהלות זו סותרת לחלוטין את רוח החוק ואינה עולה בקנה אחד עם האופן המצופה ליישומו בלב פתוח ובנפש חפצה." (פס" 11).

40. ראוי גם להביא מדברי הפרשנות של המלומד פרופ' ז' סגל בספרו **הזכות לדעת באור חוק חופש המידע** בעמ' 168-169, ביחס לסעיף 5(8) לחוק:

"הסעיף לא נועד ליצור "משחק מחבואים" בין הרשות לבין מבקש המידע. כללית נראה, כי **כשמצוי מידע בידי רשות, אין למעשה, מניעה ממשית למסרו למבקש בלי צורך ממשי להפנותו לרשות, שיצרה את המידע.** הפנייה כזו אינה אלא הכבדה על מבקש המידע. עם זאת, ניתן להצדיק הפנייה לרשות יוצרת המידע רק במקרה, שבו מתעוררת בעייתיות בגילוי המידע נוכח טעמים מיוחדים לחיסוי. במקרה כזה, חזקה על הרשות, יוצרת המידע, שבפניה התמונה המלאה לקבלת החלטה מושכלת בשאלת הגילוי... **ראוי שהרשות הציבורית תנקוט בכל מקרה באמצעי שיהיה בו כדי להפחית את הפגיעה בזכות לקבל מידע.**"

41. אם נסכם את העולה מלשון החוק, הפסיקה וכתובת המלומדים - הרי שהכלל הוא שעל רשות למסור את המידע המבוקש ככל שהוא מצוי בידה, וזאת גם אם הוא נוצר על ידי רשות אחרת. לפי הפסיקה, עצם ההפניה לרשות שיצרה את המידע עולה כדי הכבדה על המבקש ולכן יש לנקוט בה רק במקרים בהם יש **נסיבות מיוחדות ושיקולים חיצוניים** כגון כאשר ידוע לרשות שהרשות שיצרה את המידע מתנגדת לגילוי. בהעדר טעמים כאלו, לא תוכל הרשות שאליה פנה המבקש לחמוק ממסירת המידע תוך הפנייה לסעיף 5(8) לחוק.

42. במקרה דנן, אף אחד מן המשיבים לא ציין מפורשות את סעיף 5(8) לחוק - וגם בכך יש טעם לפגם - אך ברור כי מהות תשובתם היא הפניית העותרת לרשות השנייה, שלדידם "אחראית" או "עוסקת" במידע המבוקש. משכך, **העותרת עומדת בפני שוקת שבורה כאשר שתי**

הרשויות מפנות אותה זו לזו וכבמעין מעגל קסמים שלא ניתן לשבור אותו, המידע אינו מצליח לצאת החוצה. טרטור העותרת בין המשיבים ודאי מטיל הכבדה בלתי סבירה, כלשון החוק, על קבלת המידע ובמקרה דן משמעותו החמורה היא שבמשך פרק זמן ארוך המידע כלל לא נמסר.

43. חוסר הסבירות וההגינות בהתנהגות המשיבים, שניהם וכל אחד לחוד, גדול במיוחד במקרה דן נוכח העובדה שהרשויות הן חלק מאותו גוף, כאשר המתפ"ש כפוף למעשה למשרד הביטחון. מסיבה כלשהי, וככל הנראה לשם היעילות, לשתי הרשויות יש ממונים נפרדים על חופש המידע. ואולם, במקום לשפר את היעילות במסירת מידע לציבור, **כפל התפקידים מנוצל לרעה במקרה דן כך שכל רשות "מפילה" על השנייה להשיב לבקשת חופש המידע, מבלי לקבוע ביניהן מי משיבה על מה** (השוו לעניין זה דברי כב' המשנה לנשיאה בדימוס השופט רובינשטיין בדנ"מ 8020/15 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד ראש הממשלה פס' י' (פורסם בנבו, 8.6.2016)). אכן, מתשובות המשיבים ניכר שלא התקיים כל שיח בין הרשויות עצמן על מנת להבטיח כי העותרת תקבל בסופו של יום מענה לבקשות.

הפרת החובה לנמק ולשקול את מסירת המידע לאור שיקולים ואינטרסים נוספים

44. תשובות המשיבים הגיעו כעבור כ- 60 יום, וכבר בכך יש התנהלות בלתי הגונה אשר סותרת את מטרת החוק. אם כל תשובתם היא הפניית העותרת לרשות השנייה, תשובה זו הייתה צריכה להינתן באופן מידי (ר' סגל לעיל, עמ' 168).

45. חמור מכך, תשובות המשיבים- שניהם ביחד וכל אחד לחוד- **לא כללו שום הנמקה ופירוט באשר להחלטה לדחות את מסירת המידע**. משיב מס' 1 לא פירט איזה מהנתונים שהתבקשו לא מצויים לטענתו ברשותו, תוך הפניה לסעיפי הבקשות. משיב מס' 2 לא נימק מדוע הוא מסרב למסור את המידע רק מן הטעם שהוא "באחריות" משיב מס' 1. בכך, הפרו המשיבים את סעיף 7(ו) לחוק. זאת ועוד, ממשב מס' 2 לא נמסר **אם שקל את השיקולים והאינטרסים הקבועים בסעיפים 10 לחוק**- ענינו של המבקש במידע, העניין הציבורי שבגילוי המידע מטעמים של שמירה על בריאות הציבור או בטיחותו, שמירה על איכות הסביבה (ר' נוהל מס' 3.1 של היחידה הממשלתית לחופש המידע, "דרישות המענה בדחיית בקשת חופש מידע").

46. במקרה דן העדר ההנמקה והפירוט הוא במיוחד חמור, נוכח העובדה שמדובר בבקשת חופש מידע לנתונים על החלטה חשובה וגורלית מעין כמותה לציבור רחב מאוד - **צמצום אספקת החשמל מישראל לרצועת עזה**. להחלטה זו השלכות לא רק על האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה - על חייה, בריאותה, איכות הסביבה שלה וכו', אלא גם האוכלוסייה הישראלית. לצמצום אספקת החשמל השלכות גם על בריאות תושבי הנגב המערבי ועוטף עזה, על איכות הסביבה ועל ניקיון החופים הסמוכים לרצועת עזה (נייר ונגה, "סכנה לרוחצים: עקב זיהום מעזה- לפחות שני חופים בדרום נסגרו", 5 ביולי 2017, וואלה! NEWS, <https://news.walla.co.il/item/3078762>). בנסיבות אלו יש חשיבות מוגברת לחשיפת המידע הנוגע להחלטה: אופן קבלתה, אופן יישומה והצעדים שנקטו בהם המשיבים לצמצום השלכותיה השליליות על האזור כולו. זהו אינטרס ציבורי ישראלי ראשון במעלה.

47. אם בכך לא די, הרי שהמשיבים לא נתנו שום טעם נוסף לדחיית בקשות העותרת למעט מן

הטעם שהמידע "באחריות" או "בתחום עיסוקה" של הרשות השנייה. **בהינתן העובדה שהייתה להם שהות מספקת לעיין בבקשה ולבחון את טיב ואופי המידע שהתבקש, שהות שבסופה הם בחרו לדחות את הבקשה על בסיס סעיף 8(5) לחוק, ניתן להניח שאין בפייהם שום טענה נוספת כי מסירת המידע תפגע באינטרס כלשהו המצוין בסעיף 9 לחוק.**

48. ממילא, העלאת טענה שכזו בשלב שלאחר הגשת העתירה, תעמוד בניגוד לחובת ההגיונות והנימוק שחבות בה הרשויות. חובות אלו הן ממושכלות יסוד של המשפט הציבורי, והן בפרט נכונות כשמדובר במסגרת של חוק חופש המידע. בעניין **האזנות הסתר** לעיל, נאמר כי:

"מושכלות ראשוניים הם כי שומה על החלטה של רשות ציבורית לכלול את ההנמקה בכללה העומדת בבסיס ההחלטה. הנמקה חלקית מצידה של הרשות פוגעת באפשרות אפקטיבית מצד הפרט להתעמת עם הרשות שקיבלה את ההחלטה. פרט הפונה לרשות יודע על עמדת הרשות אך מתוך מה שהובא לידיעתו. הנמקה ראויה ומלאה היא אפוא חיונית לשם תקיפה יעילה של ההחלטה המנהלית..." (פס' 11).

49. בעניין **עציון**, בו הנמקת המשיבים הייתה גם היא הפנייה בלבד לסעיף 8(5), ציין בית המשפט כי "כאשר רשות שלטונית אינה שוקלת בהחלטתה את כל השיקולים הרלוונטיים, ובוחרת לנמק את החלטתה על יסוד נימוקים חלקיים, שאינם נכונים, לא בקלות יאות בית-המשפט להחזיר את הדיון לאותה הרשות כדי שתשקול שנית את החלטתה." (פס' 54). הוא הוסיף כי "העובדה כי מהנמקתה הקודמת נעלמו נימוקים שלפי סעיף 9 לחוק צריך שיהיו לפנייה...יש בה כדי להעיד, למצער ולכאורה, כי נימוקים אלה אינם ברורים וגלויים על פניהם" (פס' 57).

סיכום

50. המשיבים חרגו חריגה בוטה ומפורשת מהוראות חוק חופש המידע- החל באי מתן מענה כלל או במועד, עובר בהפניה לרשות אחרת למרות שהמידע מצוי אצלם וכלה בהעדר הנמקה ופירוט אם נשקלו כלל שיקולים חשובים המטים לטובת מסירת המידע.

51. מתשובות המשיבים לבקשות חופש המידע ניכר זלזול בעותרת, וזלזול בציבור כולו אשר זכאי להיחשף למידע הנוגע להחלטה לצמצם את אספקת החשמל לעזה. **התנהלותם מובילה למצב שהמידע, אשר מצוי כידוע רק בנאמנות אצל רשויות המינהל, אינו מצליח למצוא דרכו לאוויר העולם, וכמילותיו של פרופ' סגל, נדמה כי המשיבים משחקים "משחק מחבואים" עם העותרת.** התנהלות קלוקלת זו במיוחד חמורה במקרה דנן, בו שני המשיבים הם חלק מאותו גוף ממש- משרד הביטחון- ובכוחם ומחובתם להידבר ביניהם ולהחליט מי משיב על איזה חלק בבקשות. זאת, במיוחד כשמדובר בבקשה כה חשובה ומהותית. מהתנהלות זו ניכרת אי הפנמה של תכליות חוק חופש המידע והעקרונות החשובים העומדים מאחוריו.

52. לאור האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להפעיל סמכותו לפי סעיף 17 לחוק ולהורות למשיבים להשיב על כל השאלות שנשאלו בבקשות חופש המידע. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להשית על המשיבים את הוצאות העותרת, לרבות שכר טרחת עורכת-דין.

מיכל לופט, עו"ד
ב"כ העותרת

13.9.2017